

Посвідчення нотаріусами фактів, що мають юридичне значення

Одним із завдань нотаріату в Україні є посвідчення фактів, що мають юридичне значення, з метою надання їм юридичної вірогідності. Посвідчення окремих фактів, що передбачені ст. 34 Закону України «Про нотаріат» є юридичними діями. Главою 12 Закону України «Про нотаріат» врегульований порядок вчинення таких юридичних дій, як посвідчення фактів на прохання осіб, зокрема: що громадянин є живим (ст. 80); про перебування громадянина у певному місці (ст. 81); про час пред'явлення документа (ст. 83); про передачу заяв громадян, підприємств, установ та організацій (ст. 84). При вчиненні зазначених нотаріальних дій нотаріуси також керуються Главами 6 та 20 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України (далі - Порядок), а також Правилами ведення нотаріального діловодства (далі — Правила).

Вказані нотаріальні дії мають право вчиняти як державні, так і приватні нотаріуси, що передбачено статтею 34 Закону України «Про нотаріат», незалежно від місцезнаходження, а також місця проживання (місцезнаходження) особи, що звернулася за вчиненням такої нотаріальної дії. Консульські установи України мають право посвідчувати факт, що громадянин є живий, знаходиться у певному місці, тотожність громадянина з особою, зображеною на фотокартці, а також посвідчують час пред'явлення документа (ст. 37 Закону України «Про нотаріат»).

Необхідно звернути увагу на те, що посадові особи місцевих рад, на яких покладено функції вчинення нотаріальних дій, не мають права вчиняти дії щодо посвідчення фактів, про які йдеться.

Вказані нотаріальні дії вчинюються нотаріусом за усним зверненням особи та не потребують надання письмової заяви з проханням посвідчити той чи інший факт. При цьому нотаріус повинен встановити особу громадянина, що звернувся за вчиненням такої нотаріальної дії за загальним правилом відповідно до ст. 43 Закону України «Про нотаріат» та глави 3 розділу I Порядку.

Факт, що громадянин є живий або перебуває у певному місці, як зазначалося вище, може бути посвідчений будь-яким нотаріусом або консульською установою України.

Так, потреба у посвідченні факту, що громадянин є живий може виникнути в разі оспорювання знаходження в живих особи, що одержує кошти на утримання або коли спадщина відкрилася за кордоном. Коли особа помилково оголошена померлою, вона може послати суду свідоцтво, видане нотаріусом, про те, що вона жива, для скасування судового рішення.

Як правило, особа, факт знаходження в живих якої посвідчується нотаріусом, повинна особисто з'явитися до державної нотаріальної контори або у приміщення, що є робочим місцем приватного нотаріуса. Лише у разі хвороби, інвалідності або інших поважних причин вказаний факт може бути посвідчений поза приміщенням нотаріальної контори або робочого місця нотаріуса, але в межах нотаріального округу дії приватного нотаріуса.

Факт, що малолітня дитина, недієздатна фізична особа є живою, посвідчується за зверненням її законних представників (батьків, усиновлювачів, опікуна). Явка малолітніх та недієздатних осіб до нотаріуса у цьому випадку є обов'язковою.

Факти, що неповнолітня дитина, а також фізична особа, цивільна дієздатність якої обмежена, є живою, посвідчуються за їх особистим зверненням та за згодою на це законних представників (батьків, усиновлювачів, піклувальників). Справжність підпису батьків, усиновлювачів, піклувальників на заяві про їхню згоду на встановлення вказаного факту повинна бути засвідчена в нотаріальному порядку. Засвідчення справжності підпису не потребується, якщо законні представники особисто з'являться до нотаріуса та подадуть відповідну заяву про свою згоду. У цьому випадку нотаріус встановлює особу та повноваження батьків, усиновлювачів, піклувальників, перевіряє справжність їх підписів та вказує у службовій відмітці на цій заяві дані про документи, на підставі яких встановлена особа та повноваження представника.

На підтвердження факту, що особа є живою, нотаріусом видається свідоцтво.

У свідоцтві зазначається дата і точний час, коли особа особисто з'явилася до нотаріуса. В разі встановлення факту, що особа є живою, поза приміщенням державної нотаріальної контори чи приміщенням, що є робочим місцем приватного нотаріуса, в свідоцтві зазначається, що нотаріус посвідчив цей факт, особисто з'явившись за зазначеною адресою в зазначений час. Якщо факт, що особа є живою, встановлений у приміщенні, наприклад, лікарні, поряд з поштовою адресою зазначається і повна назва установи, в приміщенні якої вчинена нотаріальна дія. Крім того, в свідоцтві зазначається у супроводі кого саме з законних представників неповнолітня особа або особа, дієздатність якої обмежена, з'явилася до нотаріуса.

Вчинення такої нотаріальної дії за участю представника по довіреності неприпустиме, оскільки свідоцтво, що особа є живою, видається нотаріусом після особистого спілкування з цією особою.

У ряді випадків до нотаріуса звертаються особи з проханням посвідчити факт їх знаходження в певному місці. Процесуальний порядок вчинення цієї нотаріальної дії майже не відрізняється від процесуального порядку видачі свідоцтва, що фізична особа є живою. Та обставина, що громадянин є живим, зазвичай є передумовою тієї обставини, що він знаходиться у певному місці. Тому часто на практиці не бачать відмінностей у меті посвідчення цих двох фактів. Але мета звернення до нотаріуса за вчиненням таких дій є різна. Якщо у першому випадку встановлюється, що громадянин є живий у певний час, то у другому — що особа у певний час перебуває у певному місці.

Необхідність одержання вказаного свідоцтва може виникнути у особи, що перебуває у відрядженні та втратила відрядне посвідчення, та інших випадках.

При посвідченні такого факту нотаріус керується тими ж правилами, що і при посвідченні факту знаходження особи в живих: нотаріус вчинює цю нотаріальну дію у присутності особи, що звернулася за її вчиненням, і потребує пред'явлення особою документу, що безспірно посвідчує її особу. Встановивши особу, нотаріус видає громадянину або законному представнику малолітньої або недієздатної особи відповідне свідоцтво, в якому поряд з іншим зазначається точна адреса та час посвідчення вказаного факту. Посвідчення цього факту може бути вчинено як у державній нотаріальній конторі чи у приміщенні, що є робочим місцем приватного нотаріуса, так і поза ними. При цьому важливим є точне зазначення адреси знаходження особи в момент посвідчення цього факту, а у разі, якщо цей факт посвідчується в установі, то в свідоцтві зазначається і назва цієї установи.

Свідоцтва про те, що особа є живою або знаходиться у певному місці, видаються нотаріусами з використанням спеціальних бланків нотаріальних документів у відповідності із ст. 34 Закону України “Про нотаріат”.

**Двадцять перша київська
державна нотаріальна контора**